Illustreret Tidende

Nr. 564.] Udkommer hver Søndag. Kjøbenhavn den 17. Juli 1870. 2 Rdlr. Fjerdingaaret. 11te Bind.

Indhold.

H. K. H. Prindsessen af Wales' Ankomst til Kjøbenhavn.

Fredensborg er atter Samlingsstedet for vort Kongehus og for de kongelige Døttre, der have fæstet Bo i Udlandet. Efterat H. K. H. Storfyrstinden af Rusland tilligemed sin Førstefødte allerede siden Midten af forrige Maaned har været Gjest hos sine kongelige Forældre, afgik H. M. Kongen Fredagen den 8de d. med Dampskibet »Slesvig« til Lübeck, for derfra at ledsage H. K. H. Prindsessen af Wales og hendes Børn her til Staden. Ankomsten var berammet til i Søndags Formiddag Kl. 11 til 12, men først henved Kl. 7 om Eftermiddagen forkyndte Kongesaluten fra Batteriet Sixtus, at Dampskibet var under Opseiling. Fra »Slesvig« stege de Ankomne ombord i Kongechaluppen, der under drønende Salut og livlige Hurraraab fra en Mængde Seilere og den paa Land tætpakkede Skare Ventende styrede ind mod Landgangsbroen, hvor Kongehusets Medlemmer og talrige Embedsmænd bøde dem Velkommen. Reisen fortsattes strax derpaa til Jernbanegaarden; herfra førte det sædvanlige Aftentog den kongelige Familie til Fredensborg, idet ethvert Holdested underveis gav Anledning til fornyet Udbrud af den Sympathi, hvormed Prindsesse Alexandra omfattes af det danske Folk.

Et Besøg i en Straffeanstalt.

(Af B. C.)

Det var ikke af ren Nysgjerrighed, at jeg søgte derhen, skjøndt noget af det Slags var med i Spillet; heller ikke var det af blot statistiske Interesser, da jeg jo langt lettere kunde blive tilfredsstillet ved de fortræffelige Registre, hvori Forbrydelser og Samfundsonder, tilsyneladende i Strid med deres egen Natur, forekomme i en saa skjøn og efter Omstændighederne tiltalende Orden. Det var med blandede Følelser, med noget af den Stemning, der driver Folk ud til Retterstedet, denne Skamplet i den menneskelige

H. K. H. Prindsessen af Wales' Ankomst til Kjøbenhavn den 10de Juli 1870. Tegnet af Carl Baagøe.

Verden, og dog var det ikke med Følelsen af egen Retfærdighed — tvertimod, jeg følte en Smerte ved Tanken om de ulykkelige Væsener, som paa denne deilige Sommerdag holdtes indespærrede i skumle, beklumrede Stuer, og begyndte paa en Sammenligning mellem dem, som vare indenfor disse Mure, og de Mange, som færdedes udenfor, i Rigdom og Velvenet, i et lykkeligt Familieliv og med et hæderligt Navn. Mon Adskillige af de Sidste ikke vilde faae Plads indenfor Murene, hvis Retfærdigheden afdækkede hele deres Liv — og mon ikke En og Anden blandt de Første vilde høre hjemme udenfor Murene, hvis de guddommelige Love havde dømt, istedetfor de menneskelige? Saavidt var jeg kommet i min Betragtning, da min Ven, som ledsagede mig, afbrød mig ved at sige: »Men hvor er De dog henne? I de sidste fem Minutter har jeg med Forundring seet Dem helt aandsfraværende. Nu ere vi paa Stedet.« Vi traadte ind i en Forstue med vidt aabnede Fløidøre, som allermindst skulde lade En formode, at man stod ved Indgangen til et Fangehus; men Illusionen hævedes hurtigt da vi aabnede Døren lige for os og befandt os i et talrigt Selskab af Anstaltens Betjente, til hvem endel Politimænd havde sluttet sig. Ved vor Ankomst befandt de sig øiensynlig midt inde i en fortrolig Passiar, jeg antog en interessant Opdagelseshistorie eller et snildt Anslag til at indfange en Synder, men Synet af os frembragte en pludselig Forandring i Alles Miner. Der indtraadte fagmæssig Alvor og i et Nu vare vi forretningsmæssig omringede af et Antal Blaakjoler, hvoraf jeg ikke saae Andet, end mange Dousin blanke Knapper. »Hvad ønskede vi?« Vi ønskede at see »Anstalten«, svarede jeg, idet jeg haabede at gjøre et vist Indtryk paa dem ved at anvende et Ord, om hvilket jeg nærede en ubestemt Formodning, at det maatte lyde fagmæssigt. Samtidig foreviste vi et Brev fra Inspecteuren, og da dette, foruden at indeholde en officiel Tilladelse til at besee Anstalten, tillige afhandlede mere private Forhold, gjorde det strax sin Virkning. En af de Tilstedeværende førte os ind i en mørk Gang, som slog et Par Krumninger, inden den naaede Contoirerne, hvor Inspecteuren opholdt sig inderst inde. De store Protocoller gjorde Indtryk paa mig, da jeg vidste, at flere hundrede Menneskers Skjebne her stod optegnet, og at der fandtes Navne, hvis Eiere aldrig mere skulde glæde sig ved Friheden, dersom Dommen blev udført efter Bogstaven. Iøvrigt herskede der overalt Orden og en vis Zirlighed, der snarere vilde have ført Tanken hen paa et gammelt solidt Handelscontoir, hvis ikke de uforholdsmæssig tykke Jernstænger i Vinduerne og de uniformerede, gulknappede Skrivere havde overtydet os om, at vi vare i et Fængsel. Da vi havde hilst paa Inspecteuren og takket ham for Tilladelsen, tilbød han selv at være vor Ledsager, tog en lille Protocol under Armen, et stort Nøgleknippe i Haanden, og afsted vandrede vi. Jeg vil ikke negte, at det var med en vis Beklemthed i Hjertet, at jeg saae flere massive Jerndøre lukke sig efter os: Om Du nu ikke mere kom ud af disse underjordiske Huler; om man nu hemmeligt indespærrede Dig; om nu Inspecteuren pludselig blev gal og gav Ordre til din Fængsling osv. Jeg vidste, at det var forrykte Fantasier, men kunde for et Øieblik ikke med al min Magt holde dem tilbage, indtil endelig Tanken fik en ny Retning, da vi traadte ind i det første Aflukke, et underjordisk Kjøkken, hvor fire Fanger vare ifærd med at feie Stengulvet. Det var svære athletiske Skikkelser, som under alle Forhold vilde have tildraget sig Opmærksomhed. Ved en saadan Leilighed er man altid fantasirigest i Begyndelsen, medens man endnu er frisk og ikke overvældet af Indtrykkenes Mangfoldighed. Jeg spurgte mig selv, om det maaskee var fire benaadede Mordere, og kom snart til det Resultat, at jeg nødig vilde møde dem om Natten paa en Landevei. Ved vor Indtræden havde de standset deres Arbeide og stode med militair Anstand helt ubevægelige. Om de saae paa os, veed jeg ikke, men Saameget er vist, at jeg følte Undseelse ved at see paa dem. Det forekom mig at være saarende for dem, at blive betragtet af fremmede Øine; men det maatte jo ogsaa saare dem, hvis vi rent oversaae dem, og jeg begyndte at fortryde, at jeg var trængt ind paa dette Sted. Af disse Betragtninger rev Inspecteuren mig ud ved at forevise os de kæmpemæssige Kjedler, hvori alt Andet end luculliske Maaltider tilberedtes, og som gjorde det klart for Enhver, at hvilke Anlæg der end kunde fremelskes paa dette Sted — »Madstrævere« vilde sikkerlig Ingen blive. Vi forlode snart efter Kjøkkenet, uden at jeg endnu havde seet nogen af Fangerne; jeg havde endnu ikke vovet at tage dem i Øiesyn. Da vi kom udenfor, spurgte jeg om disse Fire vare Mordere; et — som jeg snart selv indsaae — høist naivt Spørgsmaal. Inspecteuren gav sig til at lee og sagde, at jeg ikke maatte komme med altfor gruopvækkende Forestillinger; kun et forholdsviis ringe Antal af Fangerne vare benaadede Mordere, de fleste vare simple Tyve, Bedragere, Menedere og Indbrudstyve, desuden var der endel Specialister, hvis Forbrydelser det her vilde blive for vidtløftigt at gjennemgaae, og hvad de Fire angik, vi nylig havde seet, saa var det i Grunden ganske »skikkelige«, godmodige Fyre, som artede sig vel her i Anstalten, hvorfor man kunde tilstaae dem lidt mindre Opsigt og lade dem arbeide lidt mere paa egen Haand.

I det Samme aabnede han Døren til et stort Værelse, og vi befandt os midt i en Væverstue, hvor omtrent en Snes Mennesker arbeidede. Aldrig glemmer jeg den Samling af Galgenfysiognomier, som her traadte mig imøde. Der var en gammel graahaaret Mand med eet Øie, som med et dæmonisk Grin, der gik om til begge Ørerne, skulede til os bag Væven og saae ud som en sand Djævel. Han maa da være en Morder, tænkte jeg — og han var en Morder, som jeg bagefter erfarede. Jeg har undret mig, hvergang jeg senere har tænkt paa ham, over at et saadant Mylr af dæmoniske Lidenskaber kunde rase indeni et Menneske, som var indestængt i et Bur og lukket inde med sin egen Samvittighed, uden at dette Menneske i Løbet af fem Minutter gik fra Forstanden. Og dog havde han levet i dette Fængsel i tyve Aar, og seet den ene Generation komme og gaae efter den anden. Hvor dybt maatte man have arbeidet sig ned i denne Sjæl for at støde paa det Menneskelige? Hvor mange tusinde Favne nede i Gemyttet laae vel de Spirer, som selv paa dette Fornedrelsens Trin under en fornuftig Pleie havde kunnet kaldes tillive og gjøre dette dæmoniske Væsen til et Menneske med velvillige og høisindede Følelser? Hvor stor maatte ikke den sjælelige Mathematiker have været, som havde kunnet eftervise den indviklede Formel, den combinerede Mechanisme, hvorved denne Sjæl kunde udrives fra Helvede? Thi det er sikkert og tilforladeligt, at intet Menneske kan synke saa dybt, at der jo slumrer Muligheder i ham, hvorved han kan drages op af Fordærvelsen, skjøndt det ofte kan see ligesaa umuligt ud som at smelte Guld af Granit. — Der var fremdeles et ungt Menneske, som fængslede min Opmærksomhed ved den forunderlige Dobbelthed i hans Væsen. Han var velskabt og med et regelmæssigt Fysiognomi, men Blikket var uroligt og udtrykte en Blanding af Skyhed og Trods. Jeg saae uvilkaarligt hen paa Inspecteuren for at faae nærmere Forklaring, men hans afværgende Blik sagde mig tydeligt nok, at han ikke ønskede at give nogen saadan i Fangens Paahør. Ved at følge en Haandbevægelse af ham, læste jeg i den Protocol, han havde medbragt: Nr. 187, Morder (har myrdet sin Kjæreste). Senere erfarede jeg Enkelthederne ved hans Forbrydelse, som vare sørgelige nok. Han var en rig Gaardmandssøn og sine Forældres eneste Barn; han elskede med den heftigste Lidenskab en ung Pige, som besvarede hans Kjærlighed, og Alt syntes straalende for dem. Da hans Forældre det foregaaende Aar holdt Høstgilde, havde Kjæresten dandset vel meget med en anden Karl og derved vakt en rasende Skinsyge hos Gaardmandssønnen. »Dersom Du dandser mere med ham,« havde han sagt, »saa skeer der en Ulykke.« Pigen havde anseet det for Spøg og dandset videre; derefter havde Kjæresten beruset sig stærkt og var tilsidst bragt ud i en Hølade for at sove Rusen ud, men han listede sig ubemærket bort, vendte i Mørkningen tilbage med et ladt Gevær, og inden man kunde faae det revet fra ham, sigtede han paa Pigen, som styrtede om med et Skrig, ramt i Hjertet. En Time efter laa Gaarden nedbrændt. Her behøvedes ingen lange Undersøgelser, Kjendsgjerningerne forelaae, og Forbryderen blev dømt fra Livet, men paa Grund af sin Ungdom og andre formildende Omstændigheder indsat paa Livstid. Der var aabenbart Evner i dette unge Menneske, og der var Lidenskabens fortærende Glød. Han elskede den Myrdede høiere end nogensinde, han vidste at han selv var hendes Morder, at han havde forspildt sit eget Liv og at han havde græmmet sine Forældre tildøde; han sammenlignede Solskinnet derude paa Landet med det afblegede Lys, som faldt ind gjennem de forbrændte Ruder; den friske Lugt af det høstede Hø med Væverstuens kvalme Dunster; Køernes Brølen og Insecternes Summen med Lyden af de raslende Spoler, og han rasede. Han maatte endnu jævnlig lægges i Spændetrøie og indespærres i et mørkt Rum for hans Ustyrligheds Skyld. Der stod mange Prøvelsens Timer tilbage for ham, inden han blot kom til Ro — og naar han omsider kom til Ro? Saa vilde først Angeren og Fortvivlelsen ret systematisk begynde at ætse sig ind i dette Menneskehjerte, hvortil de ikke kunde faae Tid, saalænge Elementerne vare i Oprør. Og naar han saa engang efter mange Aars Forløb maaskee kom ud paa Kongens Naade, vilde Verden ikke længere kjende ham og han ikke Verden. Kom han hjem til Landsbyen, vilde han snige sig omkring den Gaard, som for tyve Aar siden tilhørte ham, men nu var i en Andens Eie, og saae han de voxne Knøse og Landsbyens Pigebørn, saa kunde han let regne ud, at nu kunde han selv netop ogsaa have haft voxne Børn. Han bødede for sin egen Brøde, og han bødede haardt; men jeg kunde ikke undlade at spørge mig selv, om der ikke i et saadant Menneskes Ulykke snoede sig en Skjebnens Traad; om ikke den Styrende, med hvis Planers Mægtighed vore Beregninger mangle fælles Maal, her kunde have indført store tragiske Forviklinger, der dog i den dunkleste Fremtid kunde modtage en Opløsning, som overgaaer al Forstand. Uden denne Bitanke syntes det mig, at Sindet maatte forvirres.

Jeg forlod dette Værelse saa overvældet af Indtryk, at jeg i Øieblikket var blevet mig selv fremmed. Der ligger noget Ærefrygtindgydende i Straffens Udøvelse, og vi dømme ganske anderledes, naar vi staae Ansigt til Ansigt med Virkeligheden, end naar vi theoretisk fortabe os i Strafferetten og den menneskelige Retfærdigheds Hypotheser. Vi vandrede efterhaanden gjennem flere Værelser, som vare besatte med nye Professionister. Alt var ordentligt og punktligt og havde et militairt Præg; men i ingen af disse Afdelinger fandt jeg saa gyselige Forbryderfysiognomier som paa hin Væverstue. De Ansigter, jeg senere saae, udtrykte i det Høieste en middelmaadig Snedighed, en ganske almindelig Gavtyveagtighed, som maaskee kunde drive det til et kluntet og alt Andet end fagmæssigt Indbrudstyveri, men som aldrig vilde bringe det til noget Stort i Konstens Verden; eller ogsaa var det dagligdags Ansigter, der sad paa Mennesker, som forrettede deres Dont med en Uforstyrrelighed og Besindighed, som vilde klæde dem hjemme i deres egen Stue. To Indtryk fik jeg imidlertid, som aldrig ville gaae ud af min Erindring. I en af de smaa ensomme Gaarde, hvor Fangerne en vis Tid paa Dagen trække frisk Luft, vandrede eller snarere slæbte en udlevet Olding sig frem ved en Stok, understøttet af en ganske ung Pige. Dette Syn forundrede mig af flere Grunde; dels fordi Afdelingen ellers udelukkende var for Mandsfanger; dels fordi den Gamle var saa høit oppe i Aarene, at en Indespærring syntes at være uden Mening, ja rent naturstridig; det var aabenbart, at den Gamle gik i Barndom, og slet ikke var sig bevidst, hvor han var. »Menedere, baade den Gamle og den Unge,« svarede Inspecteuren paa mit spørgende Blik. »Den Gamle er firesindstyve Aar og aflagde med sin Datterdatter, som er sytten Aar, falsk Ed ifjor. Jeg antager,« tilføiede han, »at ingen af dem egentlig har klaret sig Forbrydelsens Beskaffenhed; men vi her have Intet at sige til den Ting, og kunne ingen Mening have. Dommen er afsagt, Fangerne afleverede, og her blive de, indtil nærmere Ordre indtræffer. Forresten er den unge Pige altid hos Bedstefaderen, da han ellers vilde falde rent sammen. Det er et enestaaende Tilfælde.« Det var egentlig ikke Medlidenhed, jeg blev grebet af, ved at see dette Par; Medlidenhed udtrykker her altfor lidt; jeg har intet enkelt Ord for at betegne min Følelse; det var snarere Noget, som maatte kaldes Hjertesorg. Jeg seer endnu Billedet af den gamle Mand — det er ikke opdigtet, men bogstavelig efter Naturen — krumbøiet slæbe sig omkring i Fangedragten, som sivede ned over den magre Skikkelse. Synet var svækket, og paa det skaldede Hoved bar han en Hue af ubestemmelig Art, som paa en vanvittig koket Maade sad paa Snur og skjulte det venstre Øie. Han mumlede uafbrudt uforstaaelige Ord og famlede med Haanden efter den unge Pige, paa hvem Synet af os Fremmede havde fremkaldt den dybeste Skamrødme, og som i den lille snevre Fangegaard intetsteds kunde unddrage sig Nysgjerriges Blikke. Jeg saae, at en længere Dvælen paa dette Sted vilde være Helligbrøde, og erklærede bestemt, at jeg strax vilde videre. Skjøndt jeg ikke kjender Sagens virkelige Sammenhæng saalidt som den juridiske Viisdom, der her havde dømt, saa har jeg altid med instinctmæssig Sikkerhed i mit stille Sind fordømt de Dommere, som afgjorde disse to Ulykkeliges Skjebne, og maaskee havde Dommerne dog ingen Skyld, maaskee var det en forrykt Lov, som var bragt til Anvendelse; eller maaskee var det et af disse vidunderlige Sammentræf af ugunstige Omstændigheder, som her havde bragt Vægtskaalen til at synke til den forkeerte Side — det er mig ligegyldigt. Noget Forrykt har der sikkerlig været paa et eller andet Sted i Maskineriet. Disse to Sjæle hørte ikke hjemme blandt Samfundets Bærme, og uden Hensyn til Love, Theorier og Alverdens Dybsindigheder var det klart som den lyse Sommerdag, hvori de vandrede, at de kun vare indespærrede som Fugle i et Bur, og at hvis man slap dem ud, vilde de kun glæde sig over Friheden, men ikke frigjøres fra noget Samvittighedstryk, som slet ikke havde hvilet paa dem. Men den menneskelige saakaldte Retfærdighed har sin Gænge, som det hedder saa skjønt, og det kan vel for en stor

Det ikke være anderledes; vi indregistrere Menneskene som Ting under Lovene, og fryde os over den dybsindige Sætning, at Loven skal være lige for Alle, hvad der i sit inderste og sande Væsen er ligesaa forrykt som Communismens og Socialismens Principer. Vare vi chemiske Stoffer, eller Tal, eller Kartofler, saa vilde der komme Mening i Sætningen, men overfor menneskelige Personligheder, hvis Livsforudsætninger, Motiver, Kundskaber, Opdragelse, Tilbøieligheder og Fristelser variere i det Uendelige, er Sætningen forrykt og vedbliver at være forrykt, om saa alle Jurister fra før Syndfloden og til nu stode op og forsikkrede det Modsatte. Vi kunne ikke paavise nogen Udvei ud af Labyrinthen, vi maae tildels indrømme, at Samfundet paa sit nuværende lavere Udviklingstrin maa lade det Meste gaae igjennem det grove Sold; men sætte sig paa Høisædet, forkynde Sætningen med stor Bravour og bilde sig ind, at vi med den Sætning ere nogle Pokkers Karle, det vilde være komisk, naar det ikke i Forveien var tragisk. Et Menneske har begaaet en Forbrydelse, Lovgivningen har en Række Paragrafer, og der søges nu kun under hvilken han skal ind; der strides blandt de Lærde, Tilfældet bliver interessant, ligesaa interessant som et Benbrud eller en Betændelse kan være det for Lægen, men aldrig for Patienten. I ældre Tider delicaterede man sig med Trilemmaer som: enten Haanden afhugget, eller radbrækket, eller levende brændt; i vore Dage ere Straffene, Gud være lovet, mere menneskelige; men der staaer endnu Meget tilbage. Naar jeg har hørt de Lovkyndige debattere deres »interessante Tilfælde«, har jeg ofte tænkt paa Dragonen, som under en Fegtning i seirsstolt Selvfølelse meldte sin Foresatte, at han havde kløvet sin Fjendes Hjerneskal med Hugget efter Reglementets Paragraf Fem Numer To. Vi kunne som sagt ikke anvise noget Bedre, men derfor bliver det Gale ikke mindre galt, og den Sætning, at Loven skal være lige for Alle, hedder paa Latin: *Summum jus summa injuria*, og paa Græsk: *Fiat justitia, pereat mundus.*

Paa vor Vandring gjennem disse Elendighedens Boliger kastede vi Blikket ind i et stort Rum, der saae ud som et Slags Kjøkken; der var flere Vaske, og store blanke Kjedler fandtes opstillede i ordnede Rækker. Ved en af Væggene stod en enlig Seng, som indeholdt en udtæret Skikkelse, der led af Svindsot. Han var opgivet af Lægen og kunde ikke røre sig, derfor havde man det nemt med Opsynet og lod ham mest passe sig selv. At see en saadan Lidende netop paa dette Sted havde noget usigelig Vemodigt ved sig. Under alle Skikkelser fremtræder Døden som noget Ærværdigt; det døde Barn faaer det høitidelige Præg ligesaavel som den døde Olding, skjøndt vi ellers ikke forbinde Forestillingen om det Høitidelige med Barnet, og selv Forbryderen forvandler sig i Dødens Øieblik for vort aandelige Syn; det er som om Døden i sin ophøiede Majestæt udjævnede al menneskelig Forskjel og bragte alle Døgnets Maalestokke til at forsvinde. Jeg kunde ikke modstaae Driften til at træde nærmere hen til den Syge, som laa paa Ryggen, ganske ubevægelig; man kunde ikke mærke, at han aandede. Luften i Værelset var tung og trykkende, fordi man havde lukket Vinduerne, hvorigjennem Sommersolens Straaler faldt skraat ind og ophedede Rummet. Vi hørte kun Lyden af et Par Fluer, som letsindigt havde forvildet sig herind og nu i døsig Urolighed summede om fra Sted til Sted. Vi talte uvilkaarlig sagte, og jeg bemærkede, at den Syge saae helt ungdommelig ud. »Da er han over tresindstyve Aar,« sagde Inspecteuren, »men han lægger sikkerlig ikke mange Dage til sin Alder, for Lægen har sagt, at han døer med det Første. Forresten er han indstillet til Frigivelse; han kom herind for mange Aar siden for flere Gange gjentaget Marktyveri og Indbrud, men han har artet sig vel i den lange Tid. Han har oprigtigt angret sine Gjerninger, men jeg veed ikke hvilken uheldig Stjerne der har hvilet over ham. Jeg har flere Gange og forlængst indstillet ham til Benaadning, og først nu synes han at være kommet i Betragtning. Hvis Nogen i den lange Aarrække, jeg har været Inspecteur, virkelig er bleven forbedret paa dette Sted, saa er det ham, og nu skal den stakkels Fyr ikke nyde godt af Friheden; han overlever den aabenbart ikke.« Vi stode bestandig hos den Syge, og jeg bemærkede til Inspecteurens Ord, at jeg nok kunde see, han var en ældre Mand; hans Pande var jo stærkt furet, »men see engang det Træk ved Næsen, hviskede jeg, og især Udtrykket om Munden. Seer De ikke, hvorledes Barnets Ansigt træder frem i Mandens Træk; jeg kan ganske tydeligt forestille mig, hvorledes han maa have seet ud, da han var lille.« — »De har min Tro Ret,« svarede Inspecteuren, »hvad De der siger, er mig nu paafaldende; jeg har kun seet det Samme eengang før ved et Lig. Han skulde dog vel aldrig« — Inspecteuren greb den magre, kolde, gjennemsigtige Haand, som endnu laa i en famlende Stilling ovenpaa Tæppet, og sagde: »Han er død!« Og død var han; han var echapperet, han havde selv taget Udgangslov uden at vente paa, at den allernaadigst blev tilstaaet ham; han blæste nu ad Konger og kongelige Skrivelser, ad Strafferetstheorier, ad Inspecteuren og os Allesammen. Han var ude over den skrækkelige Kløft og stod nu for os i den imponerende Skikkelse, som alle de Døde gjøre det. Hvad vi saae for os var kun Resterne af det, som engang havde været et Menneske; et talende Vidnesbyrd om den forfærdelige Dobbelthed i os, der gjør, at Sjæl og Legeme kunne skilles; at det Legeme, som vi kalde vort, i næste Øieblik kan glide bort fra os og ikke længere være vort; at vi maaskee — hvem veed det — kunne skue ned paa os selv og see os selv delt. — Det var slige forvirrende Tanker, som betoge mig i det Øieblik, vi bleve staaende tause.

Efterat de fornødne Ordrer vare uddeelte til Anstaltens Opsynsmænd, begave vi os til Kirken. Alle Stolene dannede tilsammen et Amfitheater, men hver Plads var indrettet saaledes, at Fangerne ikke kunde see hverandre, medens de Alle kunde see Præsten, og Præsten kunde see dem. Under Gudstjenesten pleiede et Par Opsynsmænd at staae bagved Prædikanten, noget længere tilbage, for at holde Øie med Menigheden. For en nidkjær Sjælesørger er her aabenbart en rig Høst at gjøre; Menigheden har selv besørget den halve Udsæd; den har saaet Klinten og vandet den bravt. Det kommer nu an paa, om Præsten kan saae nogen Hvede, og især om han faaer den til at groe. Det er klart, at en Præsts Gjerning her er himmelvidt forskjellig fra hans Virksomhed i en almindelig Menighed. Jeg har seet nidkjære Præster i Menighederne, men jeg har ogsaa seet geistlige Prækemaskiner, som paa Helligdagene mechaniserede en Præken af sig, saa at Menigheden egentlig ligesaa godt kunde bestille sig en Bedemaskine af det Slags, som Kalmukkerne, troer jeg, betjene sig af. En saadan Prædikant vilde her være værre end Intet. Vanskeligt er det at tale Religionens Sprog under normale Forhold, men tusindfold vanskeligere er det at tale til Forbrydere. Der loves den Angrende Tilgivelse, men er han virkelig en Angrende og er det alvorlig ment, hvorfor da spærre ham længere inde, hvorfor da ikke give ham den Frihed, han sukker efter? Ja, der er Forskjel paa guddommelige og menneskelige Love, og menneskelig talt maa Forbryderen udstaae sin Straf, selv om han i høiere Forstand er fri. Ja ganske rigtig — Snak har vi nok af. Vi sidde her og præke som frie Mennesker, men lad En af os blive spærret inde i ti Aar, eller for ikke at prutte med det, i tyve Aar, saa kan han tale med; lad saa en Præst forkynde mig, at dersom jeg i Sandhed er en Angrende, saa er jeg væsentlig fri; denne Smule Fængsel, denne Indespærring som i et Menageri, denne Negtelse af alle smaa Ønsker, naar de falde udenfor Reglementet, denne Commando over mine legemlige Kræfter, denne mechaniske Trædemølle, denne usle Kost, denne reglementerede Fængselsdragt, denne officielle Stempling som Forbryder — alt Dette er det Uvæsentlige, som jeg maa see bort fra — lad ham tale saaledes til mig, saa vil jeg ansee ham for Eet af To, enten for gal eller for idiotisk. Hvorledes Præsten taler i en saadan Forsamling, veed jeg ikke, men var det tilladt at være tilstede, vilde jeg lytte til hans Ord med spændt Opmærksomhed, og løste han sin Opgave, vilde jeg i Sandhed beundre ham. Thi betænk vel, her har Enhver Noget paa Hjerte; her kommer Ingen blot af Vane eller for at vise sig; her vilde poetiske Fraser og blomstrende Talemaader være Gudsbespottelse og forargelig Leg med Menneskesjæle. Hvorledes skal man her præke Loven uden at blive grusom, eller forkynde noget Evangelium uden at komme i Modsigelse? Ja, det gaaer over min Forstand og midt ind — idetmindste i adskillige Præsters.

Efter at have beseet Kirken og snoet os rundt i en Mængde under- og overjordiske Gange, kom vi til Sovecellerne, en uoverskuelig Række smaa Rum, hvor hver Fange sover i sit Aflukke i streng Afsondring fra de andre. Hvor mange forvirrede Tanker ere ikke i Nattens Stilhed, indenfor disse Aflukker bearbeidede af Menneskehjerner? Her er udklækket morderske Planer til Hevn over Angiveren, naar Straffetiden var endt; her er gjort snedige Udkast til nye Indbrud, grundede paa den allerede indvundne Erfaring og paa de finere Konstgreb, som i Tidens Løb ere meddelte af gamle, forfarne Medfanger, Autoriteter blandt Forbryderne: »næste Gang skal det sikkerlig ikke blive opdaget«; her er undfanget de vanvittigste Planer om at stikke Ild paa Bygningen og i den almindelige Forvirring bryde ud, erobre et Skib og seile til et fremmed Land, maaskee til Amerika; eller at sætte sig i Besiddelse af Skildvagternes Vaaben, indtage Tøihuset og bombardere Byen; eller at komme ud paa Landet, »hvor man ikke er kjendt«. Men her er ogsaa tænkt mere menneskelige Tanker; Fortrydelsen har begyndt at smelte den Isskorpe, hvori det trodsige Sind var stivnet, og i Angerens Kvide har den Ulykkelige maaskee rendt Panden imod Væggen; maaskee har han modtaget Besøg af den Myrdede, eller har, forfulgt af Samvittighedens Dæmoner og natlige Hallucinationers vilde Hær, paa anden Maade villet forkorte sit Livs Dage — men forgjeves. Her har Fortvivlelsen fantaseret i alle Tonearter, indtil den forpinte Hjerne udmattet faldt i Søvn, og den Sovende levede sit Liv om igjen, ingen Forbrydelse begik, men tydeligt saae, at han havde forvexlet sig selv med en Anden; han havde engang drømt at være i Fængsel, men han var jo her mellem sine Kjære; han var endnu en lille Dreng og følte sin Moders Haand paa sit Hoved, hvorledes kunde han saa være i Fængsel? Derefter kommer en ubestemt Følelse af at være paa Reiser og at fare ud i Rummet; tilsidst er han ombord paa et Skib, som med rivende Fart flyver for Vinden, han mærker Stormens Susen, de skummende Bølger og en Raslen som af Kjæder. Paa engang lyder der en skingrende Klokke, han vaagner og er i sin Celle. Hvis det var sandt, hvad nogle Filosofer paastaae, at Tankerne kun vare Producter af den Maskine, man kalder Hjernen, saa maatte Hjernen være den rædsomste af alle Maskiner, en sand Helvedesmaskine — de skrækkelige Tanker fremkom da mechanisk, uafhængigt af os, og dog maatte vi gjennemlide dem, som om vi selv havde frembragt dem. Heldigviis komme disse Viismænd altid tilkort naar det gjelder om Beviis og blive kun saameget paastaaeligere, som det skorter dem paa Argumenter.

Efter Sovecellerne var der intet Videre at besee, og vi vendte derfor tilbage til Inspecteurens Værelse, jeg idetmindste temmelig fortumlet af de stærke Indtryk, jeg havde modtaget. Underveis skulde vi blive Vidner til en lille morsom Scene, som kastede et forsonligt Skjær over det Forbigangne og skaffede os en oprigtig og hjertelig Latter. Paa Tilbageveien passerede vi en af de smaa Gaarde, hvor en af Fangerne var ansat som Haandlanger for en Murer. Denne Haandlanger var aabenbart af et freidigt Gemyt og tilbøielig til at tage Tingen fra den lyseste Side. Inden han saae os, hørte jeg ham hvisle en livlig Gadevise gjennem Tænderne og af og til gjøre en Bemærkning, som øiensynligt gottede Mursvenden. Ved vor Ankomst indtog han den reglementerede respectfulde Stilling og ærefrygtsfulde Holdning overfor Inspecteuren; men jeg kunde see paa det Smil, som spillede i den Sidstes Ansigt, at han her befandt sig overfor en Fange, som nød særlige Begunstigelser, og min Anelse bedrog mig ikke. »Herregud, Hr. Inspecteur, kan De ikke snart skaffe En ud af denne Forretning, for nu er jeg nærved at være kjed af det?« »Hvor kan det falde Dig ind; Du er inddømt for flere Gange gjentaget Tyveri, og Du stjæler jo hver Gang Du kommer ud, saa man har ingen Fornøielse af at gjøre Noget for Dig.« »Hr. Inspecteur, Alt i Alt er det jeg har stjaalet Gud straffe mig ikke ti Rigsdaler værd«. Denne originale Betragtningsmaade fremkaldte en uimodstaaelig Latter hos os Andre, og Inspecteuren, som satte et høitideligt Ansigt op, lo idetmindste indvendigt. Senere fortalte han os, at Fangen paa en Maade var en ganske skikkelig Fyr, kun noget langfingret; han stjal, saa ofte Leilighed gaves, men havde bestandig holdt sig til saagodt som værdiløse Gjenstande, saa at endogsaa hans egen Vurdering gik altfor høit; men Forbrydelsens Gjentagelse havde naturligviis skærpet Straffen. »Ja, ja,« sagde Inspecteuren, »maaskee indstiller jeg Dig endnu engang til Benaadning, men stjæler Du nogensinde mere, vil Du faae en skrappere Behandling, naar jeg faaer Dig under Hænder igjen.« »Vær' en evig, Hr. Inspecteur, om jeg stjæler meer; jeg har faaet nok af det; Assessoren lovede at lægge et godt Ord ind for mig; men da han havde haft hele Fornøielsen og Æren af mig, for jeg bekjendte flink, skal jeg sige Dem Hr. Inspecteur, saa glemte han mig, for saadan gjør nu altid de Store, Hr. Inspecteur; men jeg har da ikke opført mig anderledes herinde, end at jeg kan være bekjendt at komme igjen.« Denne sidste Replik, som kunde falde naturligt paa ethvert andet Sted end netop her, indeholdt en saa glubende Selvanbefaling og aabenbarede et saa humoristisk Gemyt, at vi Alle forlode Synderen i den muntreste Stemning, idet vi samtidigt vare saa ubeskedne at lægge et godt Ord ind hos Inspecteuren for et saa vittigt Medlem af Samfundet.

Faa Øieblikke efter befandt vi os i Inspecteurens Contoir, faldt ind i mere private Folder, tændte Cigarer og talte om Dagens Begivenheder, som

om vi befandt os i en Familiekreds og ikke i en Straffeanstalt. Ved Udgangen skiltes jeg fra min Ven og vandrede nogle Gange langs med den udvendige Mur af Anstalten. Jeg havde seet Saameget, at jeg endnu ikke kunde ordne mine Tanker eller samle mit Sind. Jeg satte mig paa en Afviser overfor Bygningen, hvis Elendighed i dette Øieblik forgyldtes af den nedgaaende Sol, og kom tilbage til min gamle Tanke: Hvormange af dem, som gaae frit om herude, fortjente maaskee at være derinde, og hvormange af dem, som sukke derinde, fortjente maaskee at være herude! Jeg tænkte paa de mange Familier rundt omkring i Landet, som ved et usynligt Smertens Baand vare knyttede til denne Anstalt, og paa Modsætningen mellem Fangernes Travlhed derinde og den Dødes Ro, og inden jeg vidste af det, stod jeg i den sildige Aftenstund udenfor min egen Gadedør. Alt var gaaet til Hvile, kun en enkelt Vogns Raslen tabte sig i ubestemte Afstande, og Stilheden afbrødes kun af et hvæsende Locomotiv, som befriede sig for sin Damp ude paa Jernbanegaarden. Kort efter laa jeg i min Seng og gjentog i vrøvlagtige Drømme, hvad jeg havde oplevet i Virkeligheden.

C. W. Böttiger.

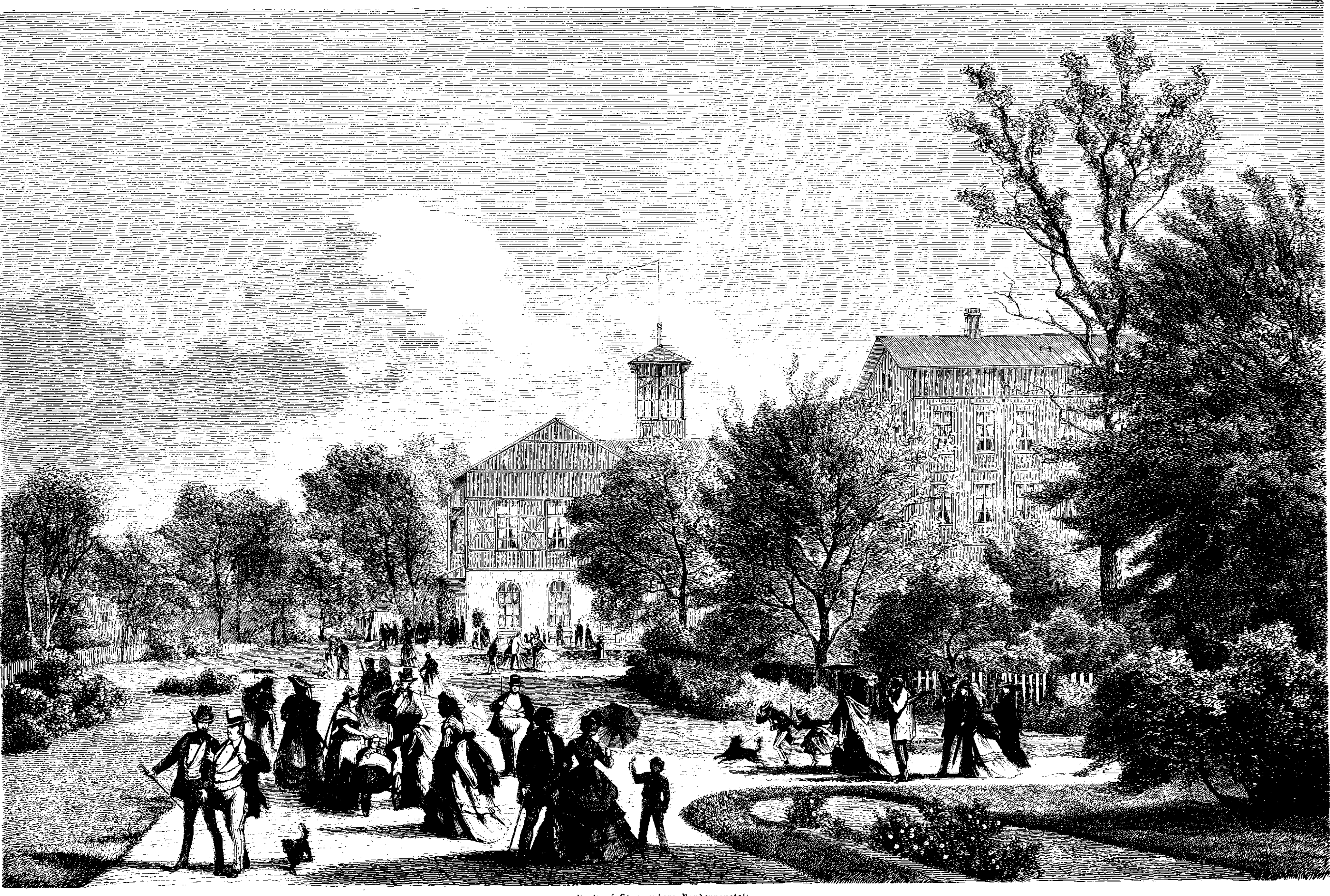
Carl Wilhelm Bøttiger.

Blandt Epigonerne i den svenske Lyrik siden Atterboms og Tegnérs Dage indtager, saaledes som P. Hansen meddeler i »Nordiske Digtere«, Carl Wilhelm Bøttiger en fremragende Plads paa Grund af sin virkelige poetiske Begavelse, der kaster et bestemt og særeget Locallys ned over den fosforistiske Grundfarve, hvoraf hans Digtning er præget, medens den store Mangfoldighedernes Mangfoldighed af fosforistiske Smaapoeter og tegnériserende Efterdigtere ikke have kunnet tilegne sig Andet end Forbilledernes Maneer, og da fornemmelig det Maniererende i Maneren, uden at de have formaaet at fylde de hule Former med et virkeligt, fra deres egen Følelse hentet Indhold.

Dette har derimod Bøttiger formaaet, og Indholdet viser, at hans Digternatur helst dvæler ved det Milde og Elegiske og fortrinsviis udtaler sig i Savnets og Længselens Toner, hvis klagende Lyd til sine Tider røbe, at det smerteligt bevægede Indres Sangbund ikke er fuldstændig uskadt, saa at Strengenes Klang faae nogen Lighed med Sentimentalitetens smægtende Toner. Dermed er ikke sagt, at ikke Følelsen selv har været sand, thi flere af Bøttigers bedste Digte antyde, at han har gjennemgaaet en afgjørende indre Krise, der vel endog har vakt Digteren i ham, men i Begyndelsen har overvældet ham saaledes, at han har været dens Bytte i Stedet for dens Herre.

Imidlertid er det ikke utroligt, at netop hin Ungdomsperiodes sentimentale Anstrøg har bidraget Sit til den gode Modtagelse, som allerede Bøttigers første Digtsamling nød, især hos det smukke Kjøn, da den 1830 udkom under Titelen »Ungdomsminnen från sångens stunder«. Bøttiger, der er født i Westerås den 15de Mai 1807, var da en ung Student, bekjendt for sine gode Evner, sin store Flid og den agtværdige Fremadstræben kun ved egne Kræfter, som tidlig var bleven ham en Pligt, da han allerede i sit ellevte Aar havde mistet sin Fader.

Sadlepladsen paa Kapridningsbanen ved Eremitagen. Tegnet af B. Olsen.

Parti af Klampenborg Vandcuranstalt.

Til den Agtelse, han nød, kom nu, efter den første Digtsamlings Udgivelse, Kjærligheden til hans Digterpersonlighed, som Publicum lagde for Dagen ved at nødvendiggjøre det ene Oplag efter det andet og saaledes hjelpe Bøttiger til Opfyldelsen af et længe næret Ønske, et Besøg i Syden. Efter sin Hjemkomst herfra udgav han 1837 »Lyriska Stycken«, der især i sine Reiseminder vidner om en gjenvunden sjælelig Karskhed, der lovede Godt for Fremtiden. Løftet har ikke bedraget; smukke og tiltalende Arbeider ere siden den Tid udgaaede fra Bøttigers Pen, baade lyriske Digte, om hvis formelle Side det er nok at sige, at de i sjelden Grad tilfredsstille alle Konstens og Smagens Fordringer, og et Par dramatiske Smaating, »En majdag i Wärend« og »Nationaldivertissementet«, der gjorde stor Lykke paa Scenen, og hvis Sange ere blevne sande Folkeviser.

Bøttiger var gift med Tegnérs yngste Datter Disa, hvem han mistede i 1866, og lever i Upsala, hvor han 1856 efterfulgte Atterbom som Professor i Æsthetik. I de moderne Sprog, især Italiensk, har han gjort grundige Studier og har stor Fortjeneste som den, der i Skrift og Tale har sørget for at udbrede Bekjendtskabet til Sydens rige Digtning, som han selv elsker saa høit, og hvis fuldendte Sprogkonst har efterladt mangt et Spor i hans egne Arbeider.

Klampenborg.

Man skjelder tidt paa Moderne, og de ere rigtignok ogsaa ofte meget dumme, men der er til Gjengjeld sjelden Noget saa galt, at det ikke fører et og andet Gode med sig, og til Bekræftelse derpaa henvise vi til Klampenborg. Thi dette Etablissement, som vi Allesammen dog nu nødig vilde undvære, havde sikkerlig ikke i denne Sommer kunnet feire sit femogtyveaars Jubilæum, hvis det ikke for en tredive Aar siden var blevet moderne, at finde Bod og Bedring for alskens legemlig Daarlighed ved at bruge Vand, det bare Vand og det mineralske Vand, Vand forinden og foruden, Vand tidlig og silde. Men da denne Mode nu havde faaet Indgang, og da Tydskland alene for sin Del allerede havde henved 40 Vandcuranstalter, saa fandt »Kjøbenhavnspostens« Udgiver A. P. Liunge og Dr. Hjaltelin ganske naturlig paa at dykke ned i Modens Strøm og vaske Medborgerne saavel rene som sunde i det ferske Vand ved Kilderne i Dyrehaven og i det salte Vand udenfor samme. Efter at have gjort et mislykket Forsøg paa at faae Plads ved Kirsten Piils Kilde, med Cottager paa Strækningen op imod Fortunen, med »Bakken« til Forlystelsessted og med Strandbade ved Bellevue, fik Dr. Hjaltelin i Slutningen af 1843 og fremdeles i April 1844 vedkommende Myndigheders Tilladelse til at bygge sit Etablissement i »Klampenborg Indhegning«.

Nu manglede der kun to Ting: Penge til at begynde med og Penge til at fortsætte med. Det gik endda ikke saa galt med det Første, takket være Dr. Hjaltelins gode Ideer og Actieplanens gode Beregninger. Blandt Ideerne skulle vi kun nævne den ene, at Klampenborgs Actionairer skulde have Forret til at tage Actier i en Klampenborg-Jernbane, hvis utvivlsomme Udbytte vilde hjelpe til at sikkre det uegtelig mere tvivlsomme Udbytte, som Vandcuranstalten maatte give. Skjøndt Roeskilde Stænderforsamling fraraadede en saadan Banes Anlæg, fordi den var »blot til Lyst«, naaede Dr. Hjaltelin dog at faae Concession paa den, og Actierne i det dobbelte Foretagende bleve stærkere og stærkere søgt; men da det uheldigviis var bestemt, at Concessionshaveren selv fik at komme overens med alle de Grundeiere, hvis Jorder skulde exproprieres, og da en saadan privat Overenskomst viste sig mindre sandsynlig og sluttelig umulig, saa blev der rigtignok ingen Jernbane dengang, hvorimod Vandcur-Etablissementet indrettedes i Løbet af Vinteren og Foraaret 1844—45. Her viste det sig nu vel, at de ovenfor omtalte »gode« Beregninger ikke vare fuldkommen gode, idet allerede Udgifterne ved det første Anlæg bleve langt større og krævede flere Penge, end fra først af var paatænkt. Men ellers gik det nok saa herligt, Rothe huggede og Bindesbøll byggede, og i Juni 1845 indbødes Publicum til at knæsætte det nyfødte Barn.

De indbudne Faddere kom med lyse Forventninger om et behageligt Gilde, men deres Sind formørkedes, da de toge Barnet nærmere i Øiesyn. Det var ikke fuldbaaret, det manglede Dit og Dat, og det havde slemme Skavanker. Bygningerne vare ikke tilstrækkelig idyllisk stiliserede, Gange og Plainer vare langtfra i Orden — et nyt Tivoli, som man havde ventet at finde, var Klampenborg slet ikke. Fadderne bleve ikke synderlig villige til at love Noget for den Lilles Fremtid.

Nu er det visselig baade et historisk Factum og et gammelt Ordsprog, at Rom ikke blev bygget paa een Dag, saa at man jo nok kunde have ventet, at dette Rom vilde voxe til al Fuldkommenhed, naar Tiden var gaaet; men — for at gjøre Parallelen fuldstændig: den fordums Strid mellem Patriciere og Plebeiere gjentog sig indenfor »Klampenborgs Indhegning«, og skjøndt Romulus just ikke slog Remus ihjel, laa i hvert Tilfælde Anstaltens Fædre og Actieselskabets Functionairer i stadig Strid med hverandre. Vi skulle ikke følge disse Borgerkriges Historie, som er meget indviklet, og under hvilke Klampenborg ikke var fuld af Gjester, og Kassen endnu mindre af Penge.

Det var de onde Aar, og de vare flere end i Ægypti Land. Nu og da kom en Regatta, en St. Hans-Fest og lignende Glæder, samlede nogle Folk og stoppede et gabende Hul. Om det saa var Pestilens og Cholera, blev den forvandlet til Sølv, dengang Regeringen i Aarene 1849—51 leiede nogle Bygninger paa Klampenborg til Karantainebrug — blandt Andre blev vor nuværende Konge ved den Leilighed nødt til at ligge paa Landet derude en Tid — men trods al Opfindsomhed og alle Anstrengelser svandt Anstaltens gode Udsigter længere og længere bort. Om Sagen var tagen galt fat, om den har lidt væsentlig Skade ved den ovennævnte Uenighed mellem de raadende Kræfter, eller om al Ulykken kun stammede fra »Tiden« — det er nu temmelig ligegyldigt, da Factum er, at Klampenborg Etablissement i omtrent tyve Aar efter hin Skjærsommerdag 1845 havde større Sandsynlighed for at døe af Svindsot, end for at gjøre sine Forældre Ære ved et langt og nyttigt Levnet.

»Naar jeg som Dreng mistede en Pil,« siger Bassanio hos Shakspeare, »skød jeg en anden ud i samme Retning, og ved at vove begge, vandt jeg ofte begge paany.« Netop saadan gaaer det mangen Gang med halvt mislykkede Foretagender, og at give Sagen tabt, før den helt er falden En af Hænderne, er først ret at tabe den. Klampenborg-Actieselskabet besluttede at skyde en ny Pil ud, idet det satte en ny Capital i Vove. Det lod Nebelong bygge den store Hotel- og Restaurationsbygning, det inddrog det fordums Skovfogedhus og senere Tracteursted »Gamle Klampenborg«, saa at Terrainet i sin Helhed kunde ordnes i Overensstemmelse med Nutidens Krav, og endelig bortforpagtede Selskabet det saaledes gjenfødte Etablissement paa ti Aar (fra November 1866) til Restaurateur Ginderup og eventuelt dennes Arvinger, for 15,000 Rdl. aarlig.

Efter al Rimelighed har Klampenborg ved disse Foranstaltninger faaet en Fremtid. Reisende fra Ind- og Udlandet kunne nu faae passelige Rum med tilbørlig Betjening og Forpleining, medens Beliggenheden og Omgivelsernes ualmindelige Naturskjønhed vel tør antages at kunne bøde paa, hvad der mangler i Henseende til elegante Forlystelser af den Art, som andre Badesteder underholde deres Gjester med. Jernveien fra Kjøbenhavn, som hver Dag i Sommermaanederne bringer saa mange Hundreder til Stationen ved Klampenborg, fører vel egentlig ikke mange Gjester ind paa »Anstalten«, saalænge Adgangen til denne skal betales særskilt, uden at der findes særskilte Lokkemidler i Form af Forlystelser m. m., men dels gjør Jernveien selvfølgelig Opholdet for Fremmede paa Klampenborg behageligere, idet de nu saa nemt kunne komme til og fra Hovedstaden, dels er det blevet langt lettere at trække den store Byes talrige Publicum ud til Klampenborg, naar der findes særegne Anledninger dertil.

En saadan Anledning er given i disse Dage ved Kapridningen paa Eremitageplainen. Naar Tusinder have valfartet til Rendebanen, ville altid nogle Hundreder søge til Klampenborg, for at recreere sig og for at præsentere sig, som Billedet viser, paa den »lange Linie« udenfor den nye Hotelbygning, med Dyrehavens gamle Ege og Bøge til Baggrund, med Taarbæks landlige Hovedstadsliv i Mellemgrunden og med Øresundet saa langt Øiet naaer.

Elektromagnetismens Jubilæum.

Den 21de Juli 1820 blev der beredet den civiliserede Verden en Overraskelse derved, at der fra Kjøbenhavn til alle Verdens Kanter blev udsendt et latinsk Flyveskrift paa et halvt Ark betitlet: »Om den elektriske Strøms Virkning paa Magnetnaalen«. At Elektricitet og Magnetisme havde Noget med hinanden at gjøre havde man længe formodet; thi den positive og negative Elektricitet forholde sig til hinanden ganske som Magnetnaalens Nordende forholder sig til Sydenden, og desuden havde man i den Voltaske Søile seet en Fordeling af Elektriciteten, næsten ganske lig Magnetkraftens Fordeling i Magneten, en Lighed, der var Anledning til at Søilens Ender fik Navn af dens Poler. Støttende sig til disse Overensstemmelser havde man søgt at bringe Søilen til at virke som en Magnet, Magneten som en Søile, men Alt forgjeves. I Slutningen af 1819 anstillede H. C. Ørsted paa en Forelæsning nogle Forsøg, ved hvilke en Metaltraad blev bragt i Glødning ved en galvanisk Strøm, og han bemærkede da, at en Magnetnaal, der befandt sig i Nærheden, kom i kjendelig Bevægelse. Denne Omstændighed, der for de Fleste vilde have fremkaldt Formodningen om et tilfældigt Lufttræk, vakte hos ham, der var levende gjennemtrængt af den Overbeviisning, at alle Naturkræfter kun ere Modificationer af en fælles Urkraft, Anelsen om, at Gaadens Løsning var nær, og de Forsøg, som han derpaa anstillede, først ene, senere for videnskabelige Venner, viste ham, at Anelsen ikke havde skuffet ham. Han meddelte da i det ovennævnte Manifest, at den elektriske Strøm stræber at stille Magnetnaalen vinkelret imod sin egen Retning, og det saaledes, at naar Strømmen (den positive Elektricitet) gjennemløb et Menneskes høire Arm fra Skulder til Haand, og Haandfladen var vendt henimod Magnetnaalen, saa vilde dennes Nordende dreies til den Side, hvorhen Tommelfingeren peger. Forbindelsen imellem Elektricitet og Magnetisme var funden, men ganske anderledes end man havde ventet det; medens man hidtil kun havde kjendt Tiltrækninger og Frastødninger, var der her en Virkning paatvers af Forbindelseslinien imellem Strømmene og Magnetnaalen, og desuden vakte det Forargelse hos endel af vore tydske Naboer, at Lyset var udgaaet fra Danmark, saa det kan være tvivlsomt, hvorledes det vilde være gaaet med Anerkjendelsen af Ørsteds Opdagelse, hvis han ikke havde brugt den Forsigtighed at afsende alle Exemplarerne af sit Manifest paa samme Dag. Som det var, var der intet Andet at gjøre end at anerkjende, at Ørsted havde gjort den store Opdagelse af Elektromagnetismen.

Det skulde ikke undre mig, om Læseren efter at have seet, hvori Opdagelsen bestod, medlidende vilde ryste paa Hovedet ved at see denne Opdagelse benævnet som stor, ja man kan godt sige den største i dette Aarhundrede; thi hvad har vel det lille Experiment med Menneskelivet at gjøre? Men saadan er det altid. Hvad vilde alt vort Brændsel hjelpe os, naar vi ikke forstod at fremkalde den lille Gnist som kan antænde det? Kunde jeg føre Læseren ind i Datidens videnskabelige Journaler, vilde han kunne see, at denne Opdagelse faldt som en Gnist, i en Tønde Krudt, see, at Videnskaben med en ubegribelig Fart gik fra det ene Fremskridt til det andet, saaledes at ogsaa det Almene snart kunde høste Frugten af Arbeidet. Her maae vi nøies med at pege paa de vigtigste Punkter i Udviklingen.

Ligesom Strømmen bringer Magnetnaalen ud af sin Stilling, frembringer den Magnetisme i Jern og Staal, den løber forbi, og paa denne Maade kan man frembringe langt kraftigere Magneter end paa nogen anden. Ved Strømmens Virkning paa Magnetnaalen er man bleven istand til at paavise overordentlig svage elektriske Strømme, paavise, at det hele dyriske Legeme gjennemløbes af et Mylr af elektriske Strømme og at enhver Muskelanstrengelse er ledsaget af en Svækkelse i elektrisk Virksomhed. Man er derved bleven sat istand til at maale den elektriske Strøm og det har derved været muligt at finde paa galvaniske Apparater, som i længere Tid vedbleve at virke med samme Kraft, hvad man tidligere ikke havde kunnet bringe tilveie; men først ved saadanne galvaniske Apparater blev det muligt at anvende den elektriske Strøm i Praxis, saa at vi kunne takke Ørsteds Opdagelse for den galvaniske Forgyldning og Forsølvning, for Galvanoplastiken og for den elektriske Telegraf, selv der hvor det (hvad der dog er sjeldent) ikke er Strømmens magnetiske Virkning, der giver Signalerne. Et elektromagnetisk Problem, man længe arbeidede paa at løse, var det at benytte de stærke Elektromagneter til at frembringe en bevægende Kraft, som kunde erstatte Dampkraften; men det har viist sig, at en saadan bevægende Kraft er altfor kostbar til at have nogen praktisk Betydning. Ørsteds Opdagelse har atter gjort det muligt for Faraday at opdage de inducerede Strømme, d. e. elektriske Strømme frembragte ved andre Strømme eller ved Magneters Bevægelse, og derved opnaae en Elektricitetsfrembringelse, der er langt billigere end Galvanismen, og i mange Tilfælde med Held kan erstatte den.

Det er nu halvtresindstyve Aar siden Opdagelsen blev gjort og det er derfor i sin Orden at kaste et Blik tilbage paa det, som er opnaaet, at glæde os over at vort Fædreland var denne Opdagelses Vugge, glæde os over, at vor Landsmand, Hans Christian Ørsted derfor blev æret og hædret af hele den civiliserede Verden; men vi, der have kjendt ham, maae ogsaa mindes ham som den, der var idet-

mindste ligesaa stor som den Opdagelse, han gjorde. Hans Dom over Andre var mild, Fordringerne til ham selv strenge; hvor der trængtes til Hjelp og Raad bragte han begge Dele villigt og kjærligt, kun med den Fordring, at man ikke blindt skulde følge hans Raad. Usædvanlig belæst i mangfoldige Retninger, var han begavet med en Hukommelse, der bevarede næsten Alt, hvad der var værdt at bevare, saa hans Samtale var baade belærende, underholdende, vækkende og opmuntrende. I Sorg og i Glæde bevarede han en beundringsværdig Sindets Ligevægt; sporede han imidlertid en forsætlig Usandhed, en Svigten af Sandhedens Sag, eller nogen anden Slethed, saa blev han vred; men i sin Vrede var han igrunden en dobbelt Person: den ene var vred, den anden regulerede Vredens Yttringer og glædede sig, naar den første brugte netop de rigtige Udtryk for den Vrede, som det ved den Leilighed var Pligt at føle. Det var da ikke underligt, at Alt hvad der kom i hans Nærhed, følte sig tiltrukket af ham som af en god Aand, fra hvem der udstraalede Glæde og Lykke, saa han blev en Ledestjerne for sin hele Omgivelse, medens han selv vandrede i barnlig Uskyldighed, men dog var sig sin Betydning bevidst som den, »i hvis lykkelige Lod det var faldet at opdage Elektromagnetismen«.

Maarum den 13de Juli 1870.

C. Holten.

Breve fra og til Hans Christian Ørsted.

Udgivne af Mathilde Ørsted.

Anden Samling.

(Th. Linds Forlag.)

II.

Anmeldelsen af disse Breves første Samling var allerede skreven og indsendt til »Illustreret Tidende«, da anden Del udkom. En saadan Brevsamling kan betragtes fra mange Synspunkter; saa meget Enkelt i den af den mest ulige Art fortjente at fremhæves, at det vilde være meget i Sagens Interesse, om Forskjellige toge Ordet. Nærværende Anmelder, som fuldt vel veed, at det kun er fra nogle Sider, han kan betragte sit rige Emne, og at mange Supplementer kunde behøves, havde tænkt kun at udtale sig om det først udkomne Bind. Da imidlertid Redactionen har anmodet ham om at fortsætte, og da han har læst det Senere, om muligt med endnu større Tilfredsstillelse end det Tidligere, skal han ogsaa her tillade sig at fremdrage noget af Det, som, efter hans Individualitet, særligt har frembudt sig for ham.

»Anden Samling« vil ganske vist endnu mere anbefale sig selv for de Fleste, som have Interesse for denne Art af Læsning. Allerede Indholdsfortegnelsen vil vække Manges Opmærksomhed, idet de her træffe Navne paa mærkelige Nulevende, eller for kort Tid siden Afdøde, med hvilke Enhver gjerne vil stifte det nærmere Bekjendtskab, hvortil deres Breve give Adgang. Og Flere af dem vinde ved dette nøiere Kjendskab; det vil saaledes vistnok overraske Adskillige, hos den ganske unge Politiker Lehmann at finde de Egenskaber, som hans Brevvexling med Ørsted fra 1832 viser, og at høre Udtalelser af ham, som dem vi læse Side 112. Det korte, alvorsfulde Brev fra Fr. Paludan-Müller og det paafølgende, brogede og indholdsrige, fra H. C. Andersen, give talende Billeder af disse to Digteres ulige Eiendommelighed, og det har megen Interesse i den Sidstes smaa Skildringer fra Italien, medens han endnu var »bedrøvet over, at han ikke kunde udtale det uendelige Store, han begyndte at begribe« (S. 121), dog at høre ligesom Forspillet til de Toner, der snart efter brøde frem i »Improvisatoren«. Vi kunne her følge Martensen i hans Ungdoms videnskabelige Søgen i Berlin, Heidelberg og München — indtil hans Bekjendtskab med Fr. Baader; vi gjenkjende ham i flere Yttringer, og finde ham allerede dengang saa modnet, træffende og vægtig i Spøg og i Alvor. Det har ligeledes Interesse at see P. E. Lind, med hans særegne Kald, omgiven af Berlins filosofiske Forelæsninger, gjøre sig det til »Hovedsagen«, at faae Ro blandt Andet til »en fortællende Fremstilling af et Fattigbarns Farer og Fristelser« (S. 209). Hansteens Breve, af hvilke tvende alt findes i den første Samling, give — skjøndt han i sine Sidehug til »Theologerne« vistnok skærer disse vel meget over een Kam — det samme Indtryk af en dygtig, mangesidig Aand, som f. Ex. hans hos os ikke lidet læste »Reiseerindringer fra Siberien«, og Hauchs have heller ikke liden Betydning, skjøndt de ville forekomme mindre tiltalende end hans Breve til Ingemann. Vi indskrænke os til disse Exempler, med Tilføiende, at en Del af den Glæde, vi føle ved disse Breve fra Andre, beroer — som det bør sig at være — paa det Lys, de kaste tilbage paa ham, som er Bogens egentlige Helt og Hovedperson.

Naar det i »Forordet« blev udtalt som Værkets »ledende Tanke«, »at give et klart og fyldigt Billede af H. C. Ørsted«, da maa dette Maal i fuld Maade siges at være naaet, og, som det synes os, endnu mere ved hans Breve i denne anden Samling end i den første. Thi medens vi hist, i Tidsrummet 1800—1817, hos den endnu unge Mand dog af og til saae den »videnskabelige Ro«, som var ham egen (smlgn. 1, S. 241), en Smule forstyrret af Livets smaa Misforstaaelser og Drillerier, finde vi i disse Breve fra det senere Tidsrum i hans Liv saa godt som overalt den skjønneste Ligevægt, en Forening af Værdighed og Hvile i sig selv med den kjærligste Lyst til at meddele, belære og styrke Andre, en Iver for de Erkjendelser, hvori han selv fandt sin Fred, forbunden med elskværdig Beskedenhed overfor Andres Prøvelse og Overbeviisning, saa at man idelig fristes til at udbryde: hvor var dog denne berømte Mand et fortræffeligt Menneske! — Hvor viist og smukt skriver han ikke til sine yngre Colleger, til de lovende unge Mænd af forskjelligst Retning, som han gjestfri drog ind i sin Kreds! Han »vedkjender sig den Paastand: at der skal vises Klogskab i Sandhedens Udbredelse«, fordi »der gives to Arter af Klogskab, der ere himmelvidt forskjellige fra hinanden; den ene udspringer af Egennyttens Hensyn, den anden af Sandhedskjærligheden selv« (smlgn. S. 125). Han minder om de Farer, der følge, »naar man ret ivrigt vil være færdig med en Ting, og derfor ingen Afvexling indbringer i sine Studeringer«. »Naar jeg føler mig trættet af Studium i eet Fag, skifter jeg Gjenstand, om det end er den blotte Morskabslæsning eller et Fag, som for mig maa være det, og jeg vender ikke tilbage til de forrige Studier, førend jeg føler mig ganske forfrisket« (S. 115). Han fremsætter for de unge Digtere, der skylde ham saa Meget, sine altid høist lærerige æsthetiske Meninger, fremsætter dem i en Form, som, efter Steffens' Ord (S. 197), har »en ualmindelig Sammentrængthed og Klarhed«, men er dog selv langt fra at ansee sine Tanker for færdige eller fuldendte, udtaler dem oftere kun som: »Antydning til Overveielse« (S. 255). Vi føle os ved Læsningen af de tidligere Breve blandt Andet grebne af den Retfærdighedsfølelse, som gjorde ham, mere end de Fleste, »upartisk« og derfor skikket til at staae mæglende mellem de Ensidige; vi gjenfinde det Samme, naar han f. Ex. yttrer sig om »Naturphilosophien«: »Dersom jeg i Tydskland ofte er fristet til at erklære mig imod den, naar jeg seer de Misbrug, man gjør deraf, saa seer jeg mig i Frankrig desto mere opfordret til at tage den i Forsvar« osv. (S. 54), eller naar han skriver: »De veed, at jeg er en Ven af Trykkefriheden og frygter for enhver ny Indskrænkning deri; men naar jeg seer de mange modbydelige Løgne og Fordreielser og Bagvaskelser, som ikke blot de saakaldte Obscuranter, men ogsaa de saakaldte Liberale tillade sig, synes det mig, at man ikke kan drøfte Spørgsmaalet om Trykkefriheden uden at handle derom« (S. 108). Og naar vi som Tegn paa hans »Mellemkomst«, der forbandt den ældre Tids hensynsfulde Humanitet med den nyeres Frimodighed og Uforbeholdenhed, fremhævede et Brev til Heiberg, som vi finde optaget i denne Samling, da kunne vi, som et endnu betydeligere Vidnesbyrd, nævne det — saa vidt vi kunne skjønne — høist udmærkede til Kong Christian VIII (S. 162 fg.), i Anledning af »Studentersamfundet« i 1840. — Meget maa det paaskjønnes, at saa mange Familiebreve ere benyttede. Ørsteds eiendommelige Lyst til at give udførlige, populaire Oplysninger om videnskabelige Gjenstande spiller en stor Rolle i disse Breve, som dog tillige have medtaget — i passende Maal — personlige og private Træk af tiltalende Art. Brevene til hans Hustru voxe i Interesse med Aarene; idetmindste ere hans Meddelelser til hende fra hans Reise 1843 af mere omfattende Art end de tyve Aar tidligere. Naar det i Hauchs Biografi af Ørsted er vidnet (Efterladte Skrifters 9de Bind, S. 129), at »han fandt den fortræffeligste Hustru, han kunde ønske sig«, da see vi dette ligesom illustreret ved hans Udtalelser for hende om næsten Alt, der beskæftigede ham. Han vidste, at han »Skridt for Skridt kunde fortælle hende, hvorledes det gik ham, om det ogsaa i sig selv ikke var saa interessant« (S. 38). Og da hun »havde hørt og seet saa Meget, der angik Galvanismen« og de elektro-magnetiske Opdagelser, kunde hun »taale at høre« om »Vismuth og Antimon«, saavelsom tidligere om »Alun- og Vitriolfabriker« (S. 59 og S. 5). Men han fortæller hende ogsaa med ønskelig Omstændelighed mangen »interessant Samtale« fra sine Reiser, som Alle kunne taale at høre: hvad han sagde til Forsvar for Holbergs »Don Ranudo«, og hvad der blev talt om »Værnepligtens« Virkninger, og han skildrer hende mangt et Konstværk og dets Konstners Historie, saa man seer det tydeligt for sig. Naar hun frygter for, at han efter de »glimrende Afvexlinger og mærkværdige Bekjendtskaber« mindre vil kunne finde sig i »Hjemmets Eensformighed«, svarer han hende, at det er netop derefter, han længes (S. 60).

Disse Breve gjøre — efter Forordets Ord — »det styrkende og forædlende Indtryk, som man altid modtager, naar man paavirkes af en sand og ædel Charakteer«. Og i den fortrolige Omgang, hvori man kommer med saadanne Charakterer, ligger efter vor Formening netop Hovedbetydningen af, at fortrinlige Mænds Breve blive udgivne. Vistnok kan man ikke bedømme almindelige Mennesker saa ganske efter deres Breve; det hændes vel de Fleste, at de, naar de skrive til dem, som de agte, let noget idealisere deres virkelige Tilstand og komme til at give et for gunstigt Billede af sig selv; det er vel ogsaa naturligt, at man til saadan Brevskrivning vælger de Timer, hvor det bedre Jeg er levende, som man ikke altid eier Kraft til at fastholde. Men anderledes er det, naar udmærkede Mænd og Forfattere skrive Breve. Deres bedste Timer vælge de helst til de Arbeider, som ere deres Livs Maal; de anvende i Regelen ikke nogen særegen Flid eller Konst paa deres Breve, som derfor blive en mere fri og paalidelig Udstrømning af deres Personlighed og aandelige Tilstand. Navnlig maa dette blive Tilfældet, hvor den personlige Sandhed var saa fremtrædende, som f. Ex. hos Ørsted, Sibbern og Mynster. Anderledes levende er det dog altid, at høre Personerne selv tale, end blot at høre Andre fortælle om dem! Derfor finde vi det langt bedre, end om Nogen vilde give en Charakteerskildring af Ørsted, og sige: han var en sandhedskjærlig, human, i sine friere Meninger dog religieus Mand, at høre ham selv, i en Række fortrolige Yttringer, tale sandhedskjærligt, humant, paa nogle Steder religieust (see f. Ex. Side 253).

Ørsted var vistnok mere end de Fleste en lykkelig Mand; allerede i 1806, i hans 29de Aar, gav Oehlenschlägers aandfulde Søster ham dette Vidnesbyrd, naar hun skrev: »Min lille velsignede Svoger lever godt. Det er en Trøst at see det Menneske; han er tilfreds med Nutiden, glæder sig til Fremtiden, er bestandig i Activitet, og den sødeste Harmoni, man kan ønske sig, hersker i hans Sjæl« osv. (smlgn. Oehlenschlägers Erindringer, 2, S. 45 fg.). Men mon dog ikke den Harmoni, som herskede i hans egen Sjæl og i hans Liv, og som det var hans Glæde at efterspore i den ham omgivende Natur, har bragt ham til at see »Dissonantserne« i Verden i et for mildt Lys? Ligesom det fortrinsviis synes at have været de lykkeligt begavede og udviklede Mennesker, han drog til sig — i hvilken Henseende Sibberns Menneskekjærlighed har haft et endnu videre Omfang — saaledes spores paa enkelte Steder i hans Breve en vis Utilbøielighed til at gaae nærmere ind paa det Sørgelige og paa Det i Tilværelsen, som kunde støtte den »theologiske Forestilling« om »en falden Verden« (vi henvise til S. 193 og S. 30). Af hans Brev til Frederikke Bremer, fra Slutningen af hendes Ophold i Kjøbenhavn 1849, faaer man det Indtryk, at hun i mundtlig Samtale har gjort ham en og anden herhen hørende Indvending af lignende Art, som Mynster mod hans kort Tid efter udgivne Værk. Han takker hende for hendes »af en øvet Eftertanke og dybe Følelser udspringende Indvendinger«. »De tvang mig derved ofte« — vedbliver han — »til at behandle mine gamle Tanker i nye Retninger, og blandt Andet at underkaste mine Tanker over Ulykkerne, Smerten, det Hæslige, en ny Overveielse, som ikke har været mig ufrugtbar, og som jeg endnu fortsætter. Under min Glæde over det Heles Harmoni skal jeg stræbe at indrømme Smerten og Sorgen deres lovlige Rettigheder« (S. 267). Vi have her atter den Tænkemaade, som ikke mener sig selv færdig. Det ildfulde, dithyrambiske Brev, Fr. Bremer Aaret efter skrev ham til fra Amerika, da hun havde læst den udkomne Del af »Aanden i Naturen« (S. 285 fg.), fremfører ganske vist slet ingen Indvending, bringer tvertimod begeistret Tak; alligevel indeholder det forskjellige Yttringer, som staae de ilde seete »Theologer« langt nærmere end Ørsted. Striden mellem de Sidstnævnte vil sikkert blive gjenoptagen og ført videre i Fremtiden; men Alle, som stride — Theologer og mange Andre, hvilket Parti de end slutte sig til — bør med Glæde kunne bøie sig for et Sindelag, som det, der lyser frem af H. C. Ørsteds Breve.

27de Juni 1870.

C. L. N. Mynster.

Ridepidsken.

(Af **Hother Tolderlund.**)

(Sluttet.)

Det følgende Foraar brød Krigen ud. Gamle Olsen gik tilsøes, Richard tog Musketten og drog med som Frivillig, og jeg sagde for lang Tid Farvel til Nyboder. I Sommeren 1849 traf jeg uformodet atter sammen med Richard Olsen. Han var bleven Sergeant og hædret med Sølvkorset, hans Foresatte holdt meget af ham, og Soldaterne havde stor Tillid til ham; men over hans Væsen var der udbredt en dyb Alvor, der gjorde, at Ingen ret sluttede sig til ham. Han gik mest ene og syntes at befinde sig bedst derved. Engang vi kom til at tale sammen, spurgte jeg til hans gamle Moder. Jeg mente, det maatte være haardt for hende at sidde ene hjemme med Rollingerne, medens Mand og Søn hver paa sin Viis kæmpede for Fædrelandet. Han takkede for Efterspørgselen og sagde, hun havde det godt, hun var rask, og Folk vare meget gode imod hende. Da han sagde det, blussede hans solbrændte Kind. Jeg, som kjendte en Del af hans Historie, tvivlede ikke paa, hvem disse »Folk« vare; men da jeg ikke vilde oprippe et Saar, der mulig endnu ikke var fuldkommen lægt, gik jeg over til andre Gjenstande.

Vi hørte begge til Ryes Corps, der langsomt trak sig tilbage gjennem Nørrejylland, forfulgt af den mange Gange overlegne Fjende. Om alvorlig Modstand kunde der ikke være Tale; det gjaldt blot om at besværliggjøre de ubudne Gjester Veien, at matte og sinke dem og bortdrage deres Opmærksomhed fra Foretagender, som andetsteds iværksattes. Større Sammenstød fandt derfor sjeldent Sted, men desoftere forefaldt mindre Skjærmydsler, snart heldige, snart uheldige for os. Hvordan Udfaldet end var, maatte vi imidlertid altid tilbage. Fra et høiere Standpunkt betragtet var Toget glimrende; men hvor smukt en Manoeuvre end bliver udført, hvormegen Hæder den end kaster over Anfører og Soldater, for den Underordnede, der ikke kan oversee Tingenes Gang i dens Helhed, er der altid noget Trykkende og Nedslaaende i et vedvarende Tilbagetog. Soldaten og Skuespilleren give begge deres Person tilbedste; de maae øieblikkeligt høste Lønnen for deres Arbeide, dersom de skulle finde sig tilfredse. Det nytter kun lidet, at Historien og Kritiken bagefter fortælle, at de have ageret ypperligt. Et rask »Fremad« virker som en berusende Applaus; et Tilbagetog er en haard Prøve, det er Ildprøven for Krigeren, og der skal et ikke ringe Fond af Forneglelse og Tillidsfuldhed til, hvis Mod og Disciplin skulle bevares usvækkede. Ialtfald lider det gode Humeur let et Knæk, og det spiller i Krigen en ikke uvigtig Rolle. En Spøg letter mangen Byrde og hjelper gjennem mangt et Uføre; en god Spøg gjør ofte mere Gavn end en velrettet Kugle.

Vore Soldater havde slet ikke Lyst til at spøge, da vi en Aften naaede vor Leirplads i en lille Skov. Compagniet havde haft et Sammenstød med Fjenden; allerede tidligt paa Dagen havde der udviklet sig en mere end sædvanlig livlig Fegtning, Fjendens Ild gjorde lyst i Rækkerne, og hvor tappert den lille Flok end holdt Stand, maatte den dog vige for Overmagten, der vedblev Forfølgelsen, indtil vi endelig henimod Aften fandt Tilflugt i Skoven. Mandskabet var saa udmattet, at det hverken tænkte paa Spise eller Drikke, det kastede sig paa Jorden for at søge den Hvile, det saa høilig trængte til, og som maaskee snart atter skulde blive afbrudt. Det var et smukt Syn at see de hvilende Grupper i de forskjelligste Stillinger spredte over den friske Skovbund, medens den nedgaaende Sols Straaler smuttede ind under Kronerne, tegnede lange mørke Striber af Stammerne, som Skygger i en uhyre Søilegang, glimtede paa Bajonnetterne af de i Pyramider satte Geværer og gød sit milde Lys over det spraglede Blomstertæppe og de brunede Ansigter. Søvnen vilde ikke komme, dertil rullede Blodet endnu for rask i de svulmende Aarer; et Par Venner laae og smaasnakkede sammen.

»Har Du seet Noget til Jens Klinke?« spurgte en Undercorporal sin Sidemand og vendte sig om til ham, støttende Albuen mod Jorden og Hovedet i Haanden.

»Nei,« svarede den Anden, der strakte sig saa lang han var med Armene korslagte under Hovedet og Øinene i Trætoppene.

»Saa er han vel skudt!«

»Det er han vel,« mente den Anden, uden at røre sig af Stedet eller forandre en Mine. Det var jo kun en Hverdagsbegivenhed.

»Og Hans Lillerup?« vedblev Undercorporalen.

»Han faldt nede i Mosen.«

»Døde han?«

»Det gjorde han vel, for han fik Kuglen lige i Skallen, og Huen røg af ham, som var den dreven af et Boldtræ.«

»Herregud!«

»Der skal Flere den Vei.«

Der blev saa stille, at man kunde høre Myggene summe; Smaafuglene pippede i deres Reder, inden de satte sig til Ro. Han, der laa og kigede op i Træerne, havde formodentlig i Tankerne gjort en lang Reise; da han atter vendte sig til Kammeraten, vare de langtfra Krig og Mandefald.

»Jeg har slet ikke hørt Kukmand iaar; hvor mon han er henne?«

»Han er vel ogsaa skudt.«

Svaret var formodentlig givet hen i Vind og Veir, uden at han ret havde hørt Naboens Spørgsmaal. Det gjorde et underligt Indtryk paa mig — Jens skudt, Hans skudt, stakkels Kukmand skudt, Død og Ødelæggelse overalt!

»Saae Du Sergeanten?« vedblev han, idet Tankerne vendte tilbage til Dagens Begivenheder. »Det var dog Pokker til Karl. Han stod i Ledgabet og fyrede og brød sig ikke større om Kuglerne, end var det Myg, der sværmede. — Hvor de have travlt iaften! Det skal sagtens være Regn imorgen,« afbrød han sig selv og slog med Haanden gjennem Sværmen, der stod som en Sky over hans Hoved. »Saa det Kram stikker,« vedblev han og expederede En, der holdt Maaltid paa Næsen. — »En kan gjerne dække sig og behøver derfor ikke at være Kujon. Det staaer jo ogsaa i »Felttjenesten«. — Jeg puttede mig bag Jordvolden, men han stod i det aabne Gab, endda Kuglerne faldt som Hagl i en Tordenbyge.«

»Saa var det vel heller ikke være,« indvendte den Anden tørt.

»Men justement saadan var det ogsaa,« paastod Undercorporalen, der blev ivrig i sin Fortælling, satte sig overende, rykkede et Græsstraa op og rullede Frøet af i Haanden. »Jeg har dog været med adskillige Gange, men ingensinde er det gaaet varmere til end idag nede paa venstre Fløi. Kuglerne slog i Jordvolden, saa Støv og Snavs røg En i Øinene. — Jens Mosbo, der altid staaer og gaber, fik hele Munden fuld. Herreje, hvor han spyttede ad den Melgrød! — Alle skød efter Sergeanten. Det var ligesom han var kuglefast, ikke en Eneste ramte. Men lige i det der bliver blæst »Alle Mand tilbage«, hører jeg et Skrig og seer mig om — der ligger Olsen! I det Samme stormede Preusserne ind over Marken, saa maatte vi lade ham ligge. Der var lidt Liv i ham endnu, efter hvad jeg kunde skjønne; men han er sagtens død.«

»Saa har Compagniet mistet sin bedste Mand,« sagde den Anden.

»Det kunde nok hændes,« mente Undercorporalen, gabede og strakte sig, som kunde det være paa Tide at sove.

Det var et Eftermæle i simple Ord, men saa smukt, Nogen kunde ønske. Ifølge det ventede jeg ikke at see Richard Olsen mere i denne Verden, og snart havde jeg rent glemt ham; men Skjebnen vilde det anderledes.

Nogle Aar efter Krigen gjorde jeg en Reise i Schweitz. Ved en Udflugt paa den deilige Lemansø kom jeg til Montreux. Det er en mageløs Plet; snetoppede Bjerge beskytte den, lyseblaae krystalklare Bølger kjæle for dens Fod; af den friske, milde Luft drikker den Syge Sundhed og Kraft, i dens stille Lunde drømmer Kjærligheden uforstyrret en evig Foraarsdrøm.

Her traf jeg Richard.

»Altsaa ikke død, som hele Compagniet troede!« udbrød jeg.

»Jeg kunde jo ikke faae Lov dertil, skjøndt jeg dengang gjerne havde villet,« sagde han med et kjærligt Smil til den smukke Kone, der klyngede sig til hans Arm. —

Da Fru Høeg blev Enke, eiede hun Intet undtagen to uforsørgede Pigebørn. Den Ældste blev nogle Aar efter gift med en Landmand i Jylland; den Yngste havde neppe naaet den voxne Alder, før hun af Moderen blev overtalt til at indgaae en i alle Henseende ulige Forbindelse med den allerede aldrende Mand, den rige Grosserer Villumsen. Fruen troede, at hun paa den Maade havde opfyldt sine Moderpligter. Det var et sørgeligt Ægteskab. Den unge Kone følte sig meget ulykkelig ved Siden af en Mand, der delte sin Tid mellem Forretninger og Bordets Glæder; sin eneste Trøst fandt hun i sine Børn. Strax efter Krigens Udbrud døde Villumsen. Hun bebreidede sig selv, at hun ikke var istand til at føle Sorg ved sine Børns Faders Baare; naar Alt kom til Alt, havde Villumsen dog paa sin Viis været god imod hende, han havde føiet hende i Alt, givet hende Alt — kun ikke Kjærlighed; thi den kjendte han ikke. Derfor havde Livet været hende tomt, trods al den Pragt, der omgav hende. Nogen Tid efter fik hun en anden Sorg, hun mente en Himlens Straf for hendes Ligegyldighed ved Mandens Død. Fra Jylland modtog hun Underretning om, at Søsteren, hvem hun altid havde elsket høit, var meget syg og ønskede hendes Nærværelse. Trods Vinteren betænkte hun sig ikke paa at ile derhen. Vinteren gik, Vaaren kom uden at Faren for den Syge var overstaaet; da Søsteren endelig blev saa vel, at den unge Enke kunde tænke paa Hjemreisen, var Krigsskuepladsen rykket nær til Svogerens Gaard og alle Veie spærrede. Til denne Gaard bragtes den saarede Richard — Resten er det neppe nødvendigt at berette: hun gjenkjendte strax den unge Mand, men selv om han havde været hende vildfremmed, vilde hun have anseet det som Pligt at yde Den, som led for Fædrelandet, den omhyggeligste Pleie. Richard havde et særligt Krav paa hendes Omhu; han havde frelst hendes Barn. Medens hun i Uger kæmpede med Døden om Byttet, lagde hun først ret Mærke til hans sjeldent, smukke mandige Ansigt; hun kom til at tænke paa, hvor underligt deres Veie havde krydset hinanden; en levende Interesse for den Saarede vaagnede, det blev hende næsten som en Livsopgave at frelse ham fra Døden, hvormed stadige Tilbagefald truede; aldrig sad nogen omhyggeligere Pleierinde ved en Sygeseng.

»Hende kan jeg takke for, at jeg lever,« sluttede Richard.

»Og Dig kan jeg takke for, at jeg har lært, hvad Livet har at betyde,« tilføiede hun. —

Ved min Hjemreise maatte jeg love at besøge de Gamle i Nyboder og bringe dem en Hilsen fra det lykkelige Ægtepar, som havde besluttet at henleve Honningmaanederne i Udlandet, men som allerede havde levet der Aar, uden at Honningen var bortdunstet. Den lille Stue var uforandret, kun havde Malerisamlingen over Sofaen modtaget en Forøgelse af to Portraiter, hvis Originaler jeg nylig havde taget Afsked med ved Lemansøen. Ved min Indtrædelse sad Konen med sit Arbeide, Manden med sin Bog og studerede »Den danske Lods«. Det kunde ikke undgaae min Opmærksomhed, at han var bleven gammel og hans Træk slappe — hvormeget han studerer, frygter jeg for, der ligger Grunde klods forud, som ingen Lods kan hjelpe ham over. Da jeg bragte min Hilsen, livedes han op og blev næsten som tidligere.

»Han kan rigtignok sige, han har skudt Pappegøien,« udbrød Olsen. »Saadan en velsignet Kone — den fineste Dame jeg nogensinde har seet! Hvem skulde have tænkt det om Richard.«

»Hvorfor ikke om Richard?« raabte Konen med Øinene fulde af Glædestaarer. »Netop om ham! Er der Nogen, som fortjener at være lykkelig, er det den kjære Dreng. Men Du har nu aldrig kunnet lide ham.«

»Ikke kunnet lide ham?« afbrød Olsen. »Sikken Snak! Jeg hegler ikke over ham, som Du; men jeg holder af ham, som af de andre Unger; jeg kunde kun ikke lide, at han fra Barndommen led af denne Vandskræk. Løierligt er det dog, at han, en stakkels Nybodersdreng, er kommen saadan tilveirs. Havde han endda været Matros — det har man før hørt — see der var nu Peder Wessel! — men en Sadelmager! Hvem skulde have troet det! Men Vorherre er en klog Mand; han veed bedst, hvad der baader Enhver, og gjør tidt det Store ud af det Smaa. Hvem veed om Alt det var skeet, hvis Klaus ikke havde skullet fingerere med Pidsken. — Alt det Vrøvl vi forresten havde for den Ridepidsk!«

Gaade.

Med Skæg og uden Skæg man seer det Hele,
Men det kan ikke siges om de Dele,
Der skulle gjettes som de sidste Tvende,
Hvis Dage yderst tragisk vilde ende,
Naar i en Uge blot totalt man snød dem
For, hvad til Gjetning først og sidst man bød Dem.

s—r.

Opløsning paa Gaaden i Nr. 563:

Sennepskagen.

Opløst af Bos, Conditoren og Apothekeren, Illeren alene i Korsør. Opløst paa Vers af P. Rota.

Døde.

Geheimeconferensraad Christian Jacob Cosmus Bræstrup, Overpræsident i Kjøbenhavn, St. af D., D. M. pp., † 11 Juli, 80½ Aar. (Hans Portrait og Biografi findes i vort Nr. 64.)

Professor Christian Albrecht Jensen, berømt Portraitmaler, Medlem af Konstakademiet i Kjøbenhavn, R. af D., † 13 Juli, 78 Aar.

Verdens-Barometret.

London	14	Juli	3 pCt. Consols . . . 92¾.
Paris	-	—	3 - Rentes . . . 70. 60.
Wien	13	—	Øster. Statsbane . . 318.
Berlin	-	—	5 pCt. Statslaan 1859 99¾.
Kjøbenhavn	15	—	4 - kgl. Obligat. . 62¼.

UDGIVET AF FORLAGSBUREAUET I KJØBENHAVN. — THIELES BOGTRYKKERI.

KIÖBENHAVNS VÆDDELÖBSBANE VED EREMITAGEN.

Banens Længde 2880 Al:

Steeple chase Banens Længde 2850 Al:

a dakket Tribune
b aaben Tribune
c Estrade
d Vagthüus m. m.
e Beværtningstelte
f Vincents Restauration
g Thuns ....

No 1 Hurdle
" 2 do.
" 3 do.
" 4 Vold
" 5 Grav og Vold
" 6 Fast Riisgjærde
" 7 Hurdle

Fra Raavad
Eremitagehuset
til Klampenborg
Dyrehavsgjærdet
Laage til Raavad
Afspærret
à 16 Sk. pro Persona
Plads for Fodgængere
Aflöb for 4500 Alen 5te Löb
1650
Steeple chase Bane
No 4
No 5
No 6
Aflöb for 10 Löb
Billetcontorer C
Passage for Vogne og Ridende til Banens indre Kreds
Billetcontor B
Afspærret
til röde Port
Sadleplads
No 3
Aflöb for 8de Löb
Den indre Kreds
Aflöb for 3die Löb
Distancepæl
Aflöb for 1, 2, 4, 6, 7, 9 Löb
Dommerpæl
No 2
No 1 & 7
Höi
Billetcont. C
Holdeplads for Vogne
fra Hjortekjærshuset
Holdeplads for Vogne
Afspærret
Eremitagen
Billetcontorer A
Vogne til Holdepladsen og Tribunen
Holdeplads for Vogne
til Chausseen og Trepillelaagen
Fra Fortunen
Fra Dyrehavsbakken
Badevei til Klampenborg

Maalestok.

100 90 80 60 40 20 0 100 200 300 400 500 600 700 800 900

